

Ouderbetrokkenheid bij loopbaankeuzes: geleerde lessen

HET IS VAN BELANG DAT ONDERWIJSTEAMS
MEDE-EIGENAAR WORDEN VAN DE PROGRAMMA'S

Leerlingen staan al vrij jong voor de keuze voor vervolgonderwijs of de keuze van een beroep. En hebben moeite met deze keuze. Op school wordt hier dan ook aandacht aan besteed in de LOB-lessen: loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Thuis hebben de ouders veel invloed op de keus voor een beroep of vervolgopleiding. Wat nu als school en ouders hierin meer samen zouden optrekken? Een aantal scholen in de regio Utrecht maakte hier werk van. Een consortium van vo- en mbo-scholen dacht na over de vraag: hoe kunnen we ouders meer betrekken bij de studie- en beroepskeuze van hun kinderen? [PATRICIA BROUWER, ILONA KONING](#)

Een verkeerde studiekeuze is al jaren een van de belangrijkste oorzaken van voortijdig schoolverlaten (ROA, 2011). Ouders blijken bij de studie- en beroepskeuze de belangrijkste beïnvloeders en gesprekspartners van het kind (Oomen, 2010). Maar hoe ouder de leerling, hoe minder vanzelfsprekend de betrokkenheid van ouders is. Lange tijd heerste op scholen de gedachte dat ouders van mbo'ers, waarvan een deel meerderjarig is, geen rol meer spelen. De laatste jaren komen scholen hiervan terug. De school kan activiteiten ondernemen om de betrokkenheid van ouders bij de studie- en beroepskeuze van hun kinderen te bevorderen.

BETROKKENHEID TONEN

Ook ouders willen meer actief betrok-

ken worden bij keuzemomenten van hun kinderen (Klaassen, Vreugdenhil & Boonk, 2011). Tegelijkertijd zijn er ouders die zich niet realiseren dat zij in deze fase wel degelijk een rol

SCHOLEN KUNNEN
DE BETROKKENHEID VAN
OUDERS BIJ DE STUDIE- EN
BEROEPSKEUZE VAN HUN
KINDEREN BEVORDEREN

kunnen spelen (Derrickx & Vergeer, 2010). De drempel om contact te hebben met de school is hoger: mbo-leerlingen zijn ouder en het is minder de gewoonte. En de school ligt vaak buiten de woonwijk. Naarmate zij »

ouder worden, houden ook jongeren zelf hun ouders liever op enige afstand van de school (Van Esch e.a., 2011a; Smit, Wester, Craene & Schut, 2011).

Hoe kunnen ouders thuis betrokkenheid tonen? Lusse (2015; 2016) maakt onderscheid tussen drie aspecten van betrokkenheid. Als eerste pedagogisch: een bemoeiigende en bevestigende houding waaruit het vertrouwen in het eigen kind blijkt. Het tweede aspect is leerondersteunend: ouders tonen interesse en vinden het belangrijk thuis over school te praten. Het derde aspect is loopbaanondersteunend: bij schoolloopbaankeuzes fungeren ouders als klankbord.

VERSTERKING OUDERROL

De vo- en mbo-scholen, LOB-experts en praktijkgerichte onderzoekers uit het consortium ontwikkelden samen een programma om de rol van ouders

bij beroeps- en loopbaankeuzes te versterken. Een schooljaar lang werken ouders en leerlingen samen aan opdrachten, die aandacht krijgen in de LOB-lessen. De opdrachten hadden als onderwerp: (1) praten over studie- en beroepskeuze, (2) onderwijs en beroep, wat valt er te kiezen? En (3) hulp van familie en vrienden bij studie- en beroepskeuze. In aanpalend onderzoek keken de onderzoekers naar de effectiviteit van het ontwikkelde programma, vanuit het perspectief van ouder, school en leerling.

GELEERDE LESSEN UIT HET ONDERZOEK

In het oorspronkelijke ontwerp bevatte het programma vier bijeenkomsten op de school. Voor ouders bleek dit te omvangrijk en ook docenten kregen dit organisatorisch moeilijk geregeld. Een beperkte tijdsinvestering en laagdrempelige

Quotes van leerlingen vmbo

'Ja ik heb de thuisopdrachten gedaan met mijn moeder, een kennis en met iemand waarmee ik gewerkt heb, een stagebegeleider. Die kennis zei dat ik goed met jongere kinderen om kon gaan, dat vind ik zelf wel bijzonder. Ik vond dat bijzonder om te horen, dat was nieuw voor mij.'
'De kwaliteiten, hoe andere mensen over mij denken en mijn vervolgopleiding is iets duidelijker geworden. Ik wist het al een beetje, maar dat heeft wel verder geholpen met de vervolgopleiding. Ik was al met ICT bezig, maar door die opdracht heb ik gezien dat er wel werk in is.'
'Ik had toch eerst wat anders in mijn hoofd, maar door dit ben ik toch gaan nadenken welke richting ik meer op kan en heb ik uiteindelijk toch voor een andere opleiding gekozen.'

deelname door ouders door met thuisopdrachten te werken, bleek wel goed haalbaar te zijn.

Draagvlak binnen de scholen is een aandachtspunt. Het programma is nu nog te veel iets van enkele docenten die het belangrijk vinden en zich

DRAAGVLAK BINNEN DE SCHOLEN IS EEN AANDACHTSPUNT

ervoor inzetten. Een aanbeveling is de thuisopdrachten een vervolg te geven in loopbaanlessen op school, zodat er dieper wordt ingegaan op de behandelde thema's en het nut van de opdrachten voor leerlingen duidelijker is.

LOOPBAANSTURING

Bij de leerlingen op zowel het vmbo als het mbo blijkt 'loopbaansturing' een significant effect te hebben op de loopbaancompetentie. Loopbaansturing betreft het vermogen om sturing te geven aan de eigen loopbaan, bijvoorbeeld door zelf initiatieven te nemen om in de

praktijk dingen uit te proberen en te leren wat nodig is om loopbaankeuzes te maken. De gemiddelde scores van de leerlingen die deelnamen aan het programma gaan tussen voor- en nameting vooruit, terwijl zij bij leerlingen die niet deelnamen, hetzelfde blijven. Dit is een aanwijzing dat het programma bevorderlijk is geweest voor het ontwikkelen van deze loopbaancompetentie.

Een risico op organisatorisch niveau is de onderschatting van de hoeveelheid tijd die nodig is om een dergelijk nieuw programma op een goede manier te implementeren in het onderwijs. Experimenteren en evalueren is hierbij van belang. Start dus vroeg genoeg en met het hele onderwijsteam zodat teams meedelen met het programma en helpen het programma mee te ontwikkelen. Zodat het team zich ook mede-eigenaar voelt van het programma. Start op een moment dat het vroeg genoeg is voor leerlingen. Niet pas in het laatste jaar als keuzes al grotendeels zijn gemaakt, maar bijvoorbeeld in het derde leerjaar van het vmbo. ■

PATRICIA BROUWER IS SENIOR MANAGER ONDERZOEK BIJ ECBO, ILONA KONING IS SENIOR ADVISEUR ECBO

Beeld uit een van de video's van ecbo over fictieve situaties tussen ouders en leerlingen - Buitenleven: <https://youtu.be/o93iKGw8FA8>

Referenties

- > *Derriks, M. & Vergeer, M. (2010). Doorstroom in het ROC. Een kwestie van goed kiezen en doorzetten? Amsterdam: Kohnstamm Instituut.*
- > *Esch, W. van, Petit, R., Neuvel, J. & Karsten, S. (2011). Sociaal kapitaal in het mbo: slagboom of hefboom? Onderzoek onder mbo'ers en docenten.*
- > *Klaassen, C., Vreugdenhil, B. & Boonk, L. (2011). Ouders en de loopbaanoriëntatie van hun kinderen. Nijmegen: Radboud Universiteit.*
- > *Lusse, M. (2015). Van je ouders moet je het hebben. Met ouders samen werken aan het toekomstperspectief van de jeugd in Rotterdam Zuid. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.*
- > *Lusse, M. (2016). Contact met ouders in het grootstedelijke vmbo. Pedagogiek, 36(3), 267-289.*
- > *Oomen, A. (2010). Ouders en de loopbaan van hun kind. Utrecht: APS.*
- > *ROA (2011). Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2010. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Universiteit Maastricht.*
- > *Smit, F., Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief. Nijmegen: ITS.*

Over het onderzoek

Dit onderzoek is gefinancierd door het NRO - Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. Dossiernummer 405-14-573. Consortiumpartners: Kohnstamm Instituut, ECBO, ROC Midden Nederland, De Overstap, CVO Groep. Het materiaal dat in het project ontwikkeld is, is te vinden op de opdrachtenbank van Expertisepunt LOB: www.expertisepuntlob.nl/materialen/opdrachtenbank/ouders-en-loopbaankeuzes-organiseren-lob-1.